

Fietsroute Oorlogsmonumenten

Deze fietstocht is speciaal gemaakt om stil te staan bij de bevrijding van Eersel op 19 september 1944. Onderweg kom je langs 22 herdenkingsmonumenten.

10 85 84 83 82 50 33 32 51 52 50 37 36 88 86 61 7

12 Knegsel - Het groen
Kruising Eerselseweg-Vessemseweg
Mariakapel

Ontwerp en uitvoering C.A. de Bever en aannemer Joseph van de Ven uit Knegsel. De kapel werd gebouwd uit dankbaarheid voor de bescherming tijdens de oorlog en voor de bevrijding. In 1947 werd deze ingezegend. In de kapel een foto van burgemeester Jan Smulders die omkwam in de buurt van concentratiekamp Flossenburg (zie 7).

13 Knegsel - Het groen
Klein Antwerpen

Café Klein Antwerpen was een gezellige ontmoetingsplaats voor arbeiders die te werk werden gesteld op het vliegveld Welschap tijdens de bezettingstijd. Wanneer het regenachtig weer was, zochten de tewerkgestelden heil in de cafés van Knegsel. Op een pick-up werden dan platen gedraaid en op die muziek werd gedanst, meer was er niet. Hierdoor kreeg Knegsel toch de naam van heel gezellig te zijn. Vanuit dorpen in de verre omtrek kwam men in het weekend naar Knegsel, waar het steeds drukker werd. "zo druk en zo gezellig, het lijkt wel klein Antwerpen" zei men. Het café is sinds begin 2019 gesloten.

14 Steensel
Joseph Schulteweg

Vernoemd naar Steenselnaar Joseph Schulte, soldaat en verzetsstrijder die in

1944 sneuvelde in Best bij het opruimen van mijnen. Hij is ook afgebeeld in het glas-in-loodraam in de kapel op de Eerselse markt.

15 Steensel
Hotel Steensel

Dit heette vroeger Café De Ster (witte gebouw langs de ventweg). Tijdens de oorlog kwam het verzet hier samen. Het hotel bood ook onderdak aan honderden onderduikers. Regelmatig kwamen ook Duitse soldaten zich in het café vermaken. Wanneer Duitse officieren wilden blijven logeren werd het spannend. Zij konden gebruikmaken van de opkamer.

16 Steensel
Monument Steensel bevrijd

Herdenkingsmonument bij de Steenselse toren. Herdenkt de bevrijding van Steensel door de 53e Welsh Division op 19 september 1944.

17 Eersel
Gebroeders Hoeksstraat

Straat vernoemd naar de gebr. Hoeks. Zij hebben twee verzetsmensen onderdak gegeven. Die zijn verraden waarna Jan en Janus Hoeks zijn opgepakt. Op 11 augustus 1944 zijn ze in kamp Vught gefusilleerd. Op 4 en 5 mei hangen jaarlijks bij alle huizen in de straat de vlag uit.

18 Eersel - de Dijk
Mariakapelletje
Studentenkapel en herdenkingssteen Gebr. Hoeks

Ontwerper Ir. Jos Bedaux. Onthuld 1940. Op de muur in de kapel zijn twee natuurstenen gedenkplaten, die na de oorlog zijn aangebracht. Onder andere ter nagedachtenis aan de gebroeders Hoeks.

19 Eersel - Eikenburg
St. Joseph

Beeld van H. Meertens, oorspronkelijk bij het klooster. Een dankbetoon van de onderduikers aan de Zusters van het Jacobusklooster. Die hebben tijdens de oorlog onderdak geboden aan onderduikers, Britse piloten, vluchtelingen, Joodse kinderen en leerlingen van het seminarie.

20 Eersel - aan de Eikenburg
Tableau Beekvliet

Het Beekvlietmonument bestaat uit een tegeltableau met daarop een groep leerlingen van het kleinseminarie Beekvliet uit Sint Michielsgestel. Dat werd door de bezetter gevorderd om het te gebruiken als gijzelaarskamp. De seminaristen verlaten het klooster om begeleid door de engel Michael en beschermd door Sint Elisabeth, de patroon van de naastenliefde, opgevangen te worden in het Eerselse Jacobusklooster. Dit tableau is na de oorlog door Beekvliet geschonken uit dankbaarheid. Ontwerp Albert Meertens. Onthuld in 1945.

21 Eersel - Links bij ingang gemeentehuis
Struikelsteen Ilse Brüll

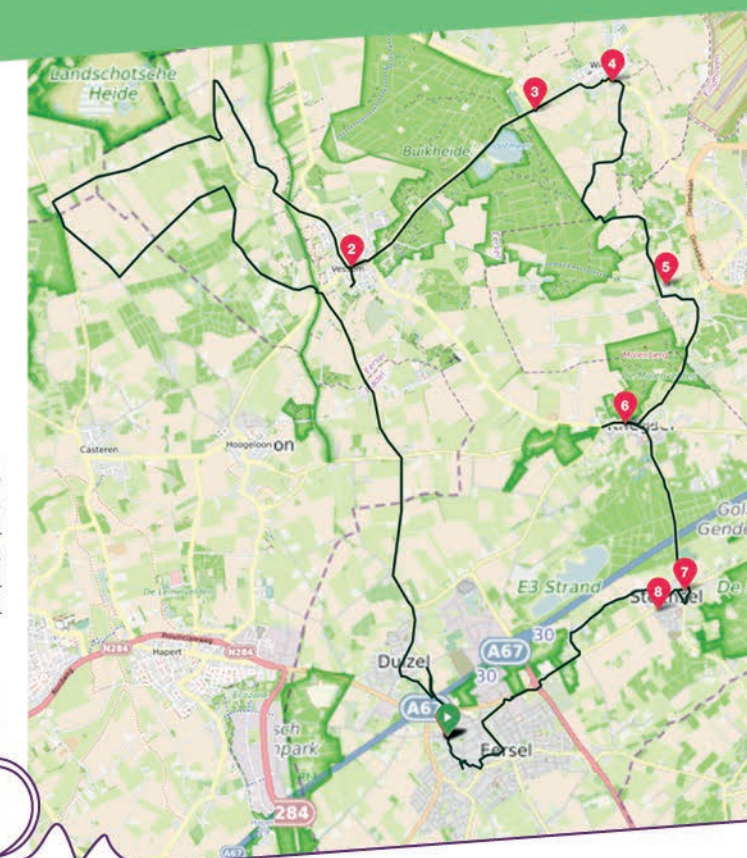
Hier ligt een zogenaamde Stolperstein. Een koperen plaquette, die in heel Europa te vinden zijn. Ilse Brüll is een van de ruim vijftig Joodse kinderen die na de Kristallnacht in 1939 in Eersel terecht kwamen in het Jacobusklooster (het klooster stond op de plek van het gemeentehuis). Zij is als enige vanuit het Eerselse Jacobusklooster opgepakt (in 1942) en uiteindelijk vermoord in Auschwitz. Zij werd slechts 17 jaar. Ter herinnering werd op de plek waar ze afscheid nam, waar ooit de voordeur van het klooster was, een zgn. Stolperstein geplaatst. Deze bronzen plaquettes zijn intussen in heel Europa te vinden, in de stoep van de huizen waar de bewoners door de bezetter werden weggevoerd om in de concentratiekampen te worden omgebracht.

22 Eersel - Poeliejoepark
Vredesmonument

Gemaakt door Marja van Riel, onthuld in 2001. Het vredesmonument is een bronzen beeld van een duif op een rots. Op het voetstuk zijn drie plaquettes. Op de plaquettes staan namen van gesneuvelde militairen en burgers uit Eersel.

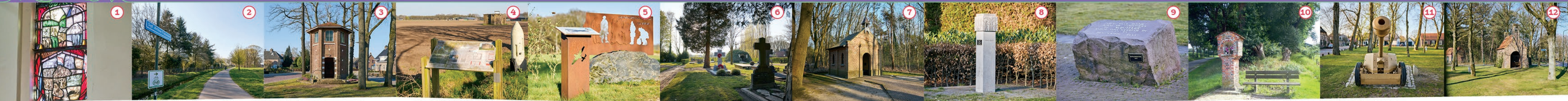

Download de volledige beschrijving op www.visiteersel.nl en zoek op fietsroute oorlogsmonumenten

Visit Eersel
Markt 30a
5521 AN Eersel
T. +31 497 513163
info@visiteersel.nl
www.visiteersel.nl

1 Eersel Kapel Markt

Herdenkingsraam in de kapel van Onze-Lieve Vrouw van de Kempen op de Markt in Eersel. In de linkerboog wordt uitgebeeld hoe Joseph Schulte uit Steensel als vrijwilliger bij de Nederlandse Strijdkrachten na de oorlog in 1944 omkwam bij het opruimen van mijnen. Daaronder is de arrestatie te zien van de gebroeders Janus en Jan Hoeks bij hun boerderij en hun latere terechtstelling, door de glazenier in één beeld samengebracht. In het onderste deel is de arrestatie te zien van de NSB-burgemeester, te herkennen aan zijn baard en de bevrijding van Eersel op 19 september 1944. De gebrandschilderde ramen in de kapel zijn in 1948 vervaardigd door de Limburgse glazenier Daan Wildschut. De ramen zijn geschonken door de burgerij van Eersel, Steensel en Duizel ter gelegenheid van het 1200-jarig bestaan van Eersel, het zilveren jubileum van de samenvoeging van de drie dorpen en ter herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog.

2 Duizel Sgt. Arthur Fraserpad

Arthur Fraser werd geboren in 1910 in Aberdeen, Schotland. Voor de oorlog

trouwde hij met Beatrice Fraser Cox en samen kregen ze twee dochters, Pamela en Hazel. Op 20 september 1944, één dag na de bevrijding van Duizel, kwam sergeant Fraser om het leven door een Duitse handgranaat. Hij was de enige militair die in Duizel sneuvelde tijdens de bevrijding. Zijn dood bleef jarenlang een mysterie, totdat inwoner John Geboers zich het lot van deze onbekende soldaat aantrok. Zijn zoektocht leidde uiteindelijk naar Frasers dochter Hazel in Engeland. Pas in 2017 hoorde zij het volledige verhaal van haar vader. Fraser maakte deel uit van de 53e Welshe Divisie en was betrokken bij Operatie Market Garden. Zijn eenheid had als taak de flank van het 30e legerkorps te beschermen richting Arnhem. Over zijn precieze inzet was jarenlang niets bekend. Dankzij de inzet van John Geboers kreeg Fraser een gezicht én een blijvende herinnering: een fietspad in Duizel werd naar hem vernoemd, vlak bij de plek van zijn veldgraf. Op 20 september 2018 opende dochter Hazel het Arthur Fraserfietspad. Haar woorden raakten velen: "Na 74 jaar vindt een kind haar vader terug." Ook Frasers kleinkinderen bezochten later Duizel: "Thank you so much for everything you have done in keeping granddad's memory alive. Mum would have been so proud."

3 Groenstraat 37a Duizel Mariakapel

Deze zevenhoekige (n.a.v. zeven vreugden en zeven smarten van Maria) kapel is in 1950 gebouwd, uit dankbaarheid dat Duizel gespaard is gebleven in de oorlog. In de Duizelse Groenstraat was een noodhospitaal gevestigd. 31 Britse militairen staan samen met Arthur Fraser op een plaquette in de kapel.

Vessem
Als je de routeverkortung van 12,5 km neemt, sla je monumentnummer 4 en 5 over.

4 Hoogeloon Duitse observatiebunker

Aan de Ir. Mettropweg 3 Hoogeloon. Je ziet de bunker midden in een weiland, goed zichtbaar vanaf de weg. Er staat ook een informatiebord. Vanuit deze bunker werden oefenvluchten van Duitse bommenwerpers geobserveerd.

*Wist je dat...
Op de Landschotse Heide legden de Duitsers zogenaamde 'schijnboten' aan. In verband met de stationering van de Duitse bommenwerpers op vliegveld Welschap was er behoefte aan een oefenterrein. In het gebied nabij de vennen Keijenhurk en Wit Holland op de Landschotse Heide werd een 'haven' aangelegd met*

'schijnboten'. Deze schijnboten waren zanddruggen met een lengte van ongeveer 50 meter en een breedte van 7 meter. Ze waren omringd door een geul. Het gebied lag laag dus was ook makkelijk onder water te zetten. Om alles zo realistisch mogelijk te doen lijken, stonden op de 'schijnboten' ook nog houten kajuiten. In totaal zijn er vijf schijnboten aangelegd, waarvan er nu nog drie te zien zijn op het gedeelte van de Landschotse heide dat niet is ontgonnen. De fietsroute gaat niet naar de Landschotseheide. Geïnteresseerden kunnen deze schijnboten wel opzoeken. Rijd naar de Keijenhurkseweg te Vessem, dit is een doodlopende straat. Aan het einde kun je parkeren en vanaf daar het natuurgebied betreden. Volg het wandelpad in het verlengde van de weg en je komt automatisch na een paar honderd meter langs de schijnboten. Een paar liggen aan het wandelpad, de anderen liggen verscholen in de heide en moet je even naar zoeken. Bij de eerste staat een informatiebord en liggen diverse oude cementbommen. De Duitsers gebruikten voor de oefeningen oefenbommen. Deze 'bommen' waren van beton en hadden uitsparingen waarin buisjes met fosfor konden worden geplaatst. Zodra de bom op de grond viel brak het glas en ontvlamde de fosfor. Rook en vuur markeerden dan de locatie waar de projectielen waren neergekomen. Dit was zichtbaar vanuit het vliegtuig en vanuit de observatiebunker, waar de fietstocht langs komt. Het oefenterrein is ook gebruikt door

bommenwerpers met gewone bommen die niet gelost konden worden volgens plan. Zodoende konden deze vliegtuigen veilig landen. Deze bommen lieten dan vaak flinke kraters achter, waarin door de jeugd na de oorlog werd gezwoommen. Ook zijn na de oorlog veel oefenbommen in de buurt van het oefenterrein door agrariërs gevonden bij het omploegen van hun akkers en weilanden. In de omgeving zijn deze bommen te vinden als markering van de oprit van boerenerven. Soms beschilderd met een koe, dan eens met de Nederlandse driekleur. Langs de fietsroute zie je een aantal van deze cementbommen bij boerderijen.

5 Vessem Lancastermonument

Tientallen Duitse steden waren tijdens de oorlog het doelwit van Britse en Amerikaanse bommenwerpers: Berlijn, Keulen, Frankfurt, Hamburg, Düsseldorf, Essen, Dortmund. Duits afweergeschut en jachtvliegtuigen probeerden de bommenwerpers neer te halen, soms boven Brabants grondgebied. Het Brabantse verzet bood waar mogelijk onderdak aan bemanningsleden die het neerstorten van hun toestel overleefden. Zo raakten in mei 1944 de levens van een jonge Britse piloot en een Brabantse boer onlosmakelijk met elkaar verbonden. In de nacht van maandag 22 op dinsdag 23 Mei 1944 werd boven Vessem een Britse Lancaster bommenwerper neer-

geschoten. Het Lancastermonument bestaat uit een grote kei met daarop een Cortenstalen plaat waarop 8 bemanningsleden zijn uitgebeeld. Deze silhouettes staan voor de overlevenden van de crash. Naast het monument is een informatiebord van Cortenstaal geplaatst met daarin een silhouet van een Lancaster bommenwerper. Het monument is onthuld op 29 september 2018. Bij de plechtigheid waren Ernest Holmes, de nu 97 jarige piloot van de betrokken Lancaster bommenwerper en zijn zoon David Holmes aanwezig.

6 Vessem Kerkhof

Hier liggen twee Britse soldaten: Fred Hallam en Billy Barlow. Ze sneuvelden op de dag van de bevrijding in Vessem op 21 september 1944 per ongeluk door eigen vuur van de eigen troepen.

7 Vessem Kapel

De Duitsers wilden in mei 1944 met spoed hun kustversperringen in Zeeland uitbreiden met het oog op een eventuele aanval van de geallieerden. Zeven Zuidoost-Brabantse burgemeesters, waaronder Jan Smulders, waren er in geslaagd de aanwijzing van de werkkrachten met allerlei uitvluchten te rekken, maar in mei 1944 werd het

duidelijk dat de bezetter resoluut zou optreden als de burgemeesters zouden blijven weigeren. Ze bleven volharden in hun weigering om dorpsgenoten aan te wijzen. Zij werden gearresteerd en kwamen via kamp Vught in concentratiekamp Sachsenhausen terecht. Aan het eind van de oorlog werd Jan Smulders in de buurt van Flossenburg tijdens een zgn. dodenmars vermoord. Zijn vrouw werd na de oorlog de eerste vrouwelijke burgemeester van Nederland.

8 Wintelre - hoek v.d. Heijdenstr.-Willibrordusstr. Oorlogsmonument

Herdenkingsmonument 1940-1945. Leo van der Sangen (ontwerp), Dirk Oosterbosch (uitvoering) Aanleiding voor oprichting was de 50ste herdenking van het uitbreken van de oorlog. Het monument is een zuil van hardsteen. Op de vier zijden van de zuil zijn reliëfs aangebracht: een levensboom en de elementen lucht, vuur en water die bijeen worden gehouden door een kring van mensen.

9 Wintelre - Hoek Willibrordusstraat-Kerkstraat Bevrijdingssteen 1945

De gedenksteen is een geschenk van de evacués uit Elst, als dank voor hun verblijf in Wintelre tussen november 1944 tot mei 1945. Onthuld in 1981.

10 Wintelre - Groenstraat (naast nr. 10a) Maria Kapelletje

Gebouwd in 1943 door het Brabantse Studentengilde als herinnering aan de bezettingstijd. In 2024 werd het vernield door een aanrijding, maar het Mariabeeldje bleef intact en de kapel is inmiddels hersteld.

11 Zandoerle Kanon op de brink

De bezetter heeft met dit kanon vanuit Wintelre richting Oerle geschoten. Duitse soldaten hebben in Wintelre postgevat, omdat vliegveld Welschap (Fliegerhorst Eindhoven) verdedigd moest worden. Tijdens de bevrijding is er een heftig gevecht geweest tussen Duitse en geallieerde troepen. Hierbij kwamen circa 60 Duitse en 60 geallieerde militairen om het leven. Bovendien brandden er elf huizen af.

Na de terugtrekking van de bezetter in september 1944, bleef er in Wintelre een aantal kanonnen achter. Het kanon in Zandoerle is een Panzerabwehrkanon-40 met een kaliber van 75 millimeter. Een aantal bewoners heeft het achter een kar gehangen en mee naar Oerle genomen, waar het in de bevrijdingsoptocht van 13 mei 1945 van Oerle naar Zandoerle werd gesleept en op het plein neergezet.